

ЛІТЕРАТУРА:

1. Артемова Л.В. Педагогіка і методика вищої школи: [навч.-метод. посіб.] / Артемова Л.В. – К.: Кондор, 2008. – 272 с.
2. Березикова Т.И. Создание вузовской учебной книги: проблемы редактирования / Т.И. Березикова // Учебник третьего тысячелетия: создание, издание, распространение: Материалы 2-й международной научно-практической конференции. 18-20 июня 2002 г. – Санкт-Петербург: СПб., 2002. – С. 73-80.
3. Беленька Г.В. Вихователь дітей дошкільного віку: становлення фахівця в умовах навчання: [монографія] / Г.В. Беленька. – К.: Світоч, 2006. – 304 с.
4. Коваленко О.Е. Методика професійного навчання: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / О.Е. Коваленко. – Х.: НУА, 2005. – 359 с.
5. Луговий В.І. Педагогічна освіта в Україні: структура функціонування, тенденції розвитку. / В.І. Луговий; за заг. ред. акад. О.Г. Мороза. – К.: МАУП, 1994. – 196 с.
6. Педагогіка управління: навч. посіб. / Л.Л. Товажнянський, О.Г. Романовський, О.С. Пономарьов, З.О. Черваньова. – Х.: НТУ “ХП”, 2003. – 408 с.

Замороцкая В.В.

ВУЗОВСКИЙ УЧЕБНИК КАК СРЕДСТВО УПРАВЛЕНИЯ ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ БУДУЩИХ ВОСПИТАТЕЛЕЙ ДОУ

В статье рассматривается место, роль и значение вузовского учебника в системе подготовки будущего воспитателя детского сада; определено, что его функции и структура детерминированы целями и задачами учебного процесса и конкретной специальной дисциплины; доказано, что управление познавательной деятельностью студентов с помощью учебного пособия осуществляется в результате целенаправленной организации учебного текста и его структурирование по модели.

Ключевые слова: учебник, познавательная деятельность, учебный текст, будущий воспитатель.

Zamorotskaya V.V.

TEXTBOOKS FOR HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS AS A MEANS OF MANAGING PERCEPTUAL ACTIVITIES OF FUTURE KINDER-GARTEN INSTRUCTORS.

The article deals with defining the place, role and importance of a textbook for higher educational establishment in the wholesome system of preparation of a future kindergarten instructor. It is defined that functions and structure of a textbook are determined by the aims and tasks of a study process and particular special subject. It is proved that managing the perceptual activities of students with the help of a textbook is carried out as a result of purposeful organization of a study text and its structuring in accordance with the model.

Key words: textbook, perceptual activities, study text, future kindergarten instructor.

УДК 37:316.723

Ібрагімова Л.С.

ІННОВАЦІЙНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ВНЗ – УМОВА ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ

Розглянуті інноваційні процеси, що відкривають нові можливості в засвоєнні студентами основ професійної культури за допомогою прогнозувань освітнього середовища вузу

Ключові слова: педагогічна діяльність, інновація, педагогічна культура, освітнє середовище, навчальний заклад

Наш час певною мірою можна назвати часом буму інноваційно-педагогічної активності. З трибун звучать заклики до стимулювання інноваційної професійної поведінки.

Щодо сучасного фахівця, цінується гнучкість мислення, креативність, ініціативність і мотивованість.

Риси глобальної кризи вищої освіти, які можна спостерігати зараз, пов'язані з відставанням професійної підготовки від рівня розвитку науки і виробництва, а також з тим, що випускник ВНЗ не є носієм культурного фонду. Для майбутнього вчителя сформованість основ педагогічної культури багато в чому детермінує особисту життєву позицію, дозволяє максимально повно реалізувати своє покликання. Навіть у повсякденній свідомості культуру пов'язують з послідовним розвитком особистості, який включає освоєння професійної культури, тобто системи відносин та дій у рамках конкретної сфери діяльності [1: 42].

Спрямованість на педагогічну діяльність є найважливішим складовим компонентом інтегрального поняття “покликання”. У педагогічного покликання є два крила: схильність (хочу) і здатність (можу), що забезпечують успіх у справі оволодіння основами професійної культури. Виконання подібної місії розвитку ускладнюється тим, що система становлення сучасного фахівця орієнтована на реалії, які давно відійшли в минуле. Сьогодні потрібна особлива інноваційна організація всієї сфери вищої освіти. Інноваційні освітні системи, які здатні вести інформаційний обмін з навколишнім світом, відчувати запити завтрашнього дня, повинні і можуть грати самостійну стимулюючу роль у цьому процесі [2: 100]. Освітнє середовище – поняття, яке увійшло в педагогіку в останні десятиліття. Воно має як описові, так і системоутворюючі характеристики. У системі освіти закладено багато важливих культурних орієнтирів, в той же час посилено впроваджуються у свідомість ілюзорні уявлення, що саме ціннісні орієнтири ускладнюють діяльність вітчизняної вищої школи і від них слід позбавлятися.

Педагогічні інновації завжди орієнтовані на підвищення ефективності навчання (якісна складова навчання) та на збільшення числа освічених людей, носіїв культури (кількісна складова навчання). В історії вищої школи були періоди, коли на перший план виходив кількісний фактор. Сучасні інноваційні технології також більшою мірою розраховані на масове, досить спрощене навчання багатьох тисяч виконавців (інформаційні технології, дистанційне навчання). Дійсно, існує глобальна потреба у збільшенні кількості людей з вищою освітою, але при цьому слід не тільки нарощувати інтелектуальний потенціал суспільства. Не потрібно забувати про становлення особистості справжнього інтелігента – носія професійної культури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження інноваційних процесів відкривають нові можливості в засвоєнні студентами основ професійної культури за допомогою створення та прогнозування освітнього середовища вузу (А. А. Арланов, Н. В. Горбунова, В. П. Делія, В. С. Лазарєв, В. А. Сластьонін, Т. І. Щамова, П. Г. Щадровіцькій).

Особливе значення для виявлення ефективних підходів до вирішення заявленої проблеми має психолого-аналітичний огляд, зроблений В. Я. Лаудіс, В. А. Сластьонін та Л. С. Подимовою. Ці дослідники вже в 90-і роки ХХ століття обґрунтували шляхи виходу з глобальної кризи освіти за допомогою зміни стану освітнього середовища.

Поставлена проблема знайшла віддзеркалювання у праці В. П. Делія. Багато в чому поділяючи погляди цього дослідника, ми можемо відзначити, що теорія інтелектуальних систем (інноватика) дозволяє розглянути проблему формування професійної мотивації студентів одночасно з організаційного та технологічного боків. У сукупності ці елементи процесу дозволяють розширити горизонти наукового прогнозування, освоєння культури і формування найважливіших компонентів покликання, в тому числі і педагогічного. Відзначимо, що будь-які інноваційні системи, обмінюючись із зовнішнім світом інформацією, не лише презентують себе, але поширюючи досвід, створюють нове за своєю суттю інформаційне середовище.

Як уважає В. П. Делія, головним компонентом освітнього середовища можуть стати мета, перспективи розвитку, а також ресурсні можливості когнітивно-афективних процесів становлення особистості фахівця вищої кваліфікації. Ще в шістдесяті роки минулого століття

набула поширення концепція самореалізації – синергетика. Було доведено, що під впливом навколишнього соціального середовища люди, які мислять активно і прогресивно, починають думати і діяти в однаковій сфері, фазі та ідейної площини. У результаті встановлюється особлива узгоджена взаємодія, особливо значуща для вироблення професійних дій та поведінки, а також освоєння професійної культури фахівця. Можна назвати таку діяльність у дусі часу корпоративною поведінкою і виділити в ній соціально-економічний, психолого-педагогічний та організаційно-управлінський аспекти [3: 87].

У сучасних моделях вищої школи, в тому числі і в прикрашеній англо-американській, часом ясно видна орієнтація на консервативний ринок праці, що споживає сірих обивателів і тупуватих, обмежених виконавців, нездатних “переварити” навіть слабенький струмочок інновацій. Цивілізація вже в найближчі роки зіткнеться з величезними труднощами, пов’язаними з тим, що рішення багатьох проблем, які постануть перед людством, потрібно шукати в інноваційних перетвореннях. Це і генна інженерія, і нанотехнології та інші науково-технологічні прориви. Цим процесам повинна відповідати особистість фахівця, який володіє надіндивідуальною свідомістю, вміє подолати себе та сконцентруватися на меті. Багато в чому ці якості базуються на парадоксальному продуктивному мисленні, яке розвивається на основі професійної культури. Ці якості, перш за все, – самостійність поведінки та прогностичні можливості, посилюються освітнім середовищем, тому що особистість фахівця багато в чому представляє собою динамічну модель зовнішнього світу.

Вищий навчальний заклад – це породження суперечливого і мінливого світу, але він володіє унікальною можливістю підготувати випускника до його зміни. У психотерапії описується особливий стан – раппорт, – яке характеризується найтіснішим зв’язком з іншими людьми, умінням швидко знаходити “спільну мову” і спільно діяти, доповнюючи гідності один одного. Цей стан важливо змодельовати в навчальному процесі, в результаті може виникнути “поле надзв’язку розуму” [5: 102].

Такі приклади у практиці вузівського навчання вже є. Прикладом можуть служити творчі лабораторії, проблемні групи, педагогічні майстерні. В єдиному пориві студенти та викладачі вирішують складні дослідницькі проблеми. Щоправда, частіше це трапляється у науково-дослідній, а не навчальній роботі, в природничих дисциплінах, а не в гуманітарних. Найвищий рівень концентрації, подібні цілі та яскраві уявлення про загальний кінцевий результат можуть з’явитися при різних технологіях інноваційного навчання у ВНЗ. Необхідною умовою повинне бути культурно-освітнє середовище, що характеризується сучасною організацією, новими типами мотиваційної сфери, наявністю однострумків серед викладачів і студентів.

Цьому середовищу під силу вирішувати освітні завдання, поставлені часом. За визначенням В. П. Делія, “інноваційне освітнє середовище – це освітній простір навчального закладу, об’єднаного корпоративною культурою, який комплексно впливає на розвиток особистості, сприяє педагогічній творчості, формуванню нетрадиційного мислення в учнів” [4: 41].

Формулювання цілей статті є розробка практичних рекомендацій, спрямованих на формування інноваційного освітнього середовища у вищому навчальному закладі.

Виклад основного матеріалу. Освітнє середовище з рисами інновацій являє собою оптимальну модель реалізації теорії і практики професійної підготовки майбутніх педагогів. Важливою якістю освітнього середовища є наступність педагогічних ідеалів “людини в культурі”, які поступово втрачалися протягом останніх двох десятиліть. Наступність ціннісних орієнтацій фахівців одного профілю різних поколінь може бути умовою реалізації закону випереджаючого розвитку якості сучасного фахівця, формування його покликання. Ціннісні орієнтації індивідуалістичної культури, які закладені у численні моделі вищої школи Заходу, багато в чому руйнують ціннісний геном вітчизняної інтелігенції [5: 65].

У нашому розумінні інноваційність – це не заперечення минулого, а відкритість у минуле, сьогодення і майбутнє. Головні риси інноваційного середовища були відкриті в далекому минулому – це передбачення, співробітництво і творчість. Інновації та творчість

мають загальні риси: перетворення, зміна, – які проявляються у вигляді нетрадиційних ідей у теоретичному та практичному досвіді.

Інноваційна освіта у вищій школі, уважає В. П. Делія, – це “змістотворна система, що формує інноваційне мислення в учнів” [2: 102]. Усі студенти різною мірою здатні до освоєння передового досвіду при відповідних умовах і до генерації новацій спільними зусиллями всередині мікрогрупи. Потім можна перейти і до більш складних завдань з розробки проектів. Результатом може стати в якійсь мірі випередження реальності. На основі традицій з’являться риси новаторства, елементи нетрадиційного підходу на міцному фундаменті професійної культури. Народжується, таким чином, модель сучасного ставлення до професійної діяльності, позбавленого від непотрібних стереотипів

Для вирішення цих завдань важливо педагогічне забезпечення інноваційної освіти, а саме:

- нетрадиційна організація функціонування освітнього простору ВНЗ;
- корпоративна культура, традиції;
- інноваційні технології в навчанні, в основі яких лежать активні та інтерактивні методи;
- мотивованість викладачів до передачі досвіду і на його фундаменті формування професійної культури та професійного покликання.

Основою для формування інноваційного мислення випускників ВНЗ, які сповідують подібну освітню політику, можуть стати наступні інноваційні характеристики: корпоративність, професійна гідність, заснована на компетентності, здатність до прогнозування і творчого втілення професійних планів і проектів, самоорганізація і комплексний розвиток особистості.

Визначальне значення при цьому може мати професійна корпоративна культура, притаманна достойному представникові своєї професії. Багато дослідників показниками корпоративності вважають зовнішні атрибути – значки, девізи, емблеми, символи, ритуали. Інші вважають, що навіть так званий “своремонт” робить ВНЗ елітарним. Однак справжніми показниками освітнього середовища ВНЗ і корпоративної культури, що панує в його стінах, є морально-психологічна обстановка, особливості взаємодії всіх учасників навчально-виховного процесу, підкріплені комплексом заходів організаційного характеру, що забезпечують введення інновацій.

У проектній технології особливе значення має система творчих завдань, яка оперативно віддзеркалює останні досягнення науки за даним профілем підготовки, а також перспективні напрямки для роботи за фахом. Створюється можливість введення випереджаючої наукової інформації в навчальний процес ВНЗ, а також можливість стимулювання пошуків студентами нових практичних ідей.

Творча взаємодія і відповідна мотивація важливі й на етапі осмислення проблеми, при підборі варіантів її рішення і особливо на етапі рефлексивно-оцінювальних дій [6: 89].

Дуже важливий елемент уведення в навчальну проблему, її зміст: вона повинна бути актуальною, орієнтованою на соціально-педагогічні проблеми “завтрашнього дня”. Якщо в роботі підтримується необхідний рівень активності і самостійності, студенти конкретизують цілі, визначають найбільш раціональні шляхи вирішення проблеми, взаємно навчають один одного. Група забезпечує зміну лідерів, вітає нестандартні рішення, студенти починають цінувати досвід спільних дій та радість спільного “думання”.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Модель інноваційного освітнього середовища складається з окремих рис, вона теоретично і практично повинна відображати специфіку навчального закладу. Але при цьому обов’язковою є спрямованість на формування у випускника творчого мислення, який є гарантом успішного вирішення ним професійних проблем у майбутньому. Не обов’язково вирішувати актуальні проблеми вищої школи за допомогою радикальних інновацій, які не мають ні аналогів, ані прототипів у вітчизняному та зарубіжному досвіді. Важливим є баланс інтересів усіх суб’єктів освітнього процесу по відношенню до нововведень, ступінь їхньої мотивованості, орієнтованості на

результат. Це передбачає конструювання такого освітнього середовища ВНЗ, яке не тільки створює оптимальний життєвий уклад навчального закладу, але й відкриває шляхи в майбутнє.

Для підготовки майбутніх педагогів важливим є сприйняття основ педагогічної культури за допомогою вироблення соціальних і моральних ціннісних орієнтацій. Тоді інновації, які пройшли суворий відбір, сформуєть струнку діючу систему.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ахмедзянова Л. М. Педагогическое призвание и динамика его развития у студентов. – СПб.: Пи-тер., 2004. – 158 с.
2. Андреев А.А. Некоторые проблемы педагогики в современных информационно-образовательных средах // Инновации в образовании. – 2004. – № 6. – С. 98 – 113.
3. Григорьев С.Г., Гриншкун В.В. Проектирование структуры информационной образовательной среды педагогического вуза. // Информатика и образование. – М., 2009. – № 3. – С. 25-34.
4. Делия В. П. Инновационное образование гуманитарного вуза: теоретические и методологические основы. – М.: ООО “ПКЦ Альтекс”, 2007. – 121 с.
5. Лаудис В. Я. Инновационное обучение и наука. – М., 2003. – 124 с.
6. Слостеник В. А., Подымова Л. С. Педагогика: Инновационная деятельность. – М., 2002 – 158 с.

Ибрагимова Л.С.

ИННОВАЦИОННАЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ СРЕДА ВУЗА – УСЛОВИЕ ФОРМИРОВАНИЯ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ СОВРЕМЕННОГО СПЕЦИАЛИСТА

Рассмотрены инновационные процессы, открывающие новые возможности в усвоении студентами основ профессиональной культуры с помощью прогнозирования образовательной среды вуза.

Ключевые слова: педагогическая деятельность, инновация, педагогическая культура, образовательная среда, учебное заведение

Ibragimova L.S.

AN INNOVATIVE EDUCATIONAL ENVIRONMENT OF INSTITUTE OF HIGHER IS A CONDITION OF FORMING OF PEDAGOGICAL CULTURE OF MODERN SPECIALIST

The prospects of innovative processes, openings new possibilities in mastering of bases of professional culture students by prognostications of educational environment of institute of higher

Key words: pedagogical activity, innovation, pedagogical culture, educational environment, educational establishment

УДК 378.4

Ігнатенко С.В.

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОБЛЕМНО-ІГРОВОГО НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ

У статті розглядається методика організації педагогічного експерименту по перевірці ефективності проблемно-ігрового навчання в процесі формування фахових компетенцій майбутніх інженерів-педагогів, а також представлено результати дослідження.

Ключові слова: педагогічний експеримент, методи дослідження, генеральна вибірка, контрольний масив, експериментальний масив, рівень сформованості.